

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ЛІЦЕНЗІЙ CREATIVE COMMONS ДО АВТОРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Дєдушкін Богдан Юрійович

студент 3 курсу факультету соціології і права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Цирфа Г. О.

кандидат історичних наук, доцент

Протягом історії зміна технологій завжди призводила до змін у праві інтелектуальної власності. XXI століття знаменується бурхливим розвитком інформаційних технологій, а з появою мережі Інтернет можемо спостерігати стрімку появу нових об'єктів авторського права. Проте вітчизняні правотворці не поспішають з нормативним регулюванням авторського права відповідно до реалій сучасності. Саме з цією метою і були створені так звані вільні публічні ліцензії.

Державна служба інтелектуальної власності у своїх Рекомендаціях щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав дає наступне визначення вільних публічних ліцензій: *вільна публічна ліцензія* (далі - ВПЛ) – загальнодоступний договір приєднання, що надає особі, яка приєдналася до такого договору, безоплатний дозвіл на використання об'єкта авторського права та (або) суміжних прав певними способами на умовах, визначених ліцензією. [1] Залежно від об'єкту авторського права та (або) суміжних прав можна виділити дві групи ВПЛ:

– ВПЛ на використання комп'ютерних програм (вільне програмне забезпечення) та технічної документації, які, зазвичай, дозволяють безоплатне відтворення, модифікацію і розповсюдження модифікованих комп'ютерних програм та технічної документації, яка їх супроводжує. До цієї групи належать група ліцензій GNU GPL (універсальна публічна ліцензія проекту GNU), ліцензія BSD (програмна ліцензія університету Берклі), ліцензія MIT (ліцензія Массачусетського технологічного інституту) та інші “копілефтні” ліцензії;

– ВПЛ на використання інших творів науки, літератури і мистецтва та об'єктів суміжних прав, які, зазвичай, дозволяють безоплатне використання відповідних об'єктів в особистих, освітніх та наукових цілях без комерційної

мети. До даної групи належить група ліцензій Creative Commons. [1]

Ліцензії Creative Commons (далі — CC) — це типові договори — вільні публічні ліцензії, за допомогою яких автори та правоволодільці здатні виражати свою волю і поширювати власні твори більш широко і вільно, а споживачі контенту можуть простіше і легше користуватися цими творами. Головною метою CC є знаходження “золотої середини” між системами “всі права застережені” (copyright) та “жодні права не застережені” (public domain — суспільне надбання) і, таким чином, з'являється нова формула - “деякі права застережені” (*some rights reserved*). [2, с.250-251] За обсягом наданих користувачеві прав розрізняють 6 основних видів ліцензій. Незважаючи на те, що ліцензії CC покликані розширити права автора і споживача об'єктів авторського та (або) суміжних прав, українське законодавство ускладнює застосування цих ліцензій.

Частина 1 статті 32 Закону України „Про авторське право і суміжні права” (далі – Закон) встановлює, що автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору. Використання твору будь-якою особою допускається виключно на основі авторського договору, за винятком випадків, передбачених статтями 21 – 25 Закону. [3, ч.1 ст. 32] Частина 1 статті 639 ЦК України (далі — Кодекс) передбачає, що договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом. [4, ч.1 ст.639] В частині 1 статті 33 Закону вказано, що договори про передачу прав на використання творів укладаються у письмовій формі. [3, ч.1 ст.33] Частина 2 статті 1107 Кодексу передбачає, що договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності такий договір є нікчемним. [4, ч.2 ст.1107] Хоча частина 1 статті 207 Кодексу і передбачає правочин вчиненим у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою електронного зв'язку, [4, ч.1 ст. 207] стаття 6 Закону України «Про електронні документи та електронний

документообіг» визначає обов'язковим реквізитом електронного документу електронний підпис. [5, ст.6] У більшості суб'єктів права інтелектуальної власності такі підписи відсутні, не кажучи вже про користувачів персональних комп'ютерів та комп'ютерних мереж.

Частина 4 статті 1108 Кодексу встановлює, що за згодою ліцензіара, наданою у письмовій формі, ліцензіат може видати письмове повноваження на використання об'єкта права інтелектуальної власності іншій особі (субліцензію). [4, ст.1108] Це означає, що ліцензіар зобов'язаний кожного разу надавати окремий дозвіл на застосування субліцензії.

Згідно частини 2 статті 33 Закону, Договір про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов (строку дії договору, способу використання твору, території, на яку поширюється передаване право, розміру і порядку виплати авторської винагороди, а також інших умов, щодо яких за вимогою однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди). Авторська винагорода визначається у договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином. При цьому ставки авторської винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України. [3, ч.2 ст.33] Дане нормативне положення становить найбільшу загрозу для використання ВПЛ, оскільки не передбачає відсутності авторської винагороди, навіть за умови, що автор самостійно відмовляється від винагороди.

Незважаючи на те, що в Україні неодноразово робились спроби законодавчого врегулювання використання ВПЛ, жодна з них не завершилась успіхом. 15.08.2002 р. до Верховної Ради внесено Проект Закону «Про використання Відкритого (Вільного) програмного забезпечення в державних установах та державному секторі господарства», який був відхилений. 01.12.2005 було подано Проект Закону «Про використання Відкритих і Вільних форм інтелектуальної власності, Відкритих форматів даних та Відкритого (Вільного) програмного забезпечення в державних установах і державному секторі економіки». Прийняття цього нормативно-правового акту розв'язало б

низку термінологічних проблем і дозволило б застосовувати вільні форми інтелектуальної власності, не порушуючи при цьому інші її форми. Даний проект закону до цього часу опрацьовується в комітеті.

На нашу думку, вирішення проблеми застосування ВПЛ можуть бути наступними:

- інформування громадськості про можливість використання ВПЛ, особливо при роботі з технічними засобами зв'язку та з використанням мережі Інтернет;

- адаптація ВПЛ, в тому числі ліцензій Creative Commons, до українського законодавства (переклад тексту ліцензій, адаптація перекладу згідно нормативно-правових актів України);

- оновлення та покращення українського законодавства в галузі інтелектуальної власності, враховуючи сучасний рівень розвитку інформаційних технологій та проблеми авторського права і суміжних прав, пов'язаних з розвитком цих технологій.

У той час, коли рівень і темпи створення, поширення та використання об'єктів авторського права і суміжних прав набули неймовірного масштабу і розмаху, використання вільних публічних ліцензій може вирішити низку проблем. Механізм вибору і застосування ліцензій Creative Commons зрозумілий не лише юристу, а й пересічному користувачу персонального комп'ютера. Але, при відсутності законодавчого врегулювання, ціла низка проблем, пов'язана з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, може так і залишитись нерозв'язаною.

Список використаних джерел

1. Рекомендації Державної служби інтелектуальної власності щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. <http://sips.gov.ua/ua/recvilnuxpublits.html>

2. Лессиг Л. Свободная культура/Пер. с англ. — М.: Прагматика Культуры, 2007. — 272 с.

3. Закон України “Про авторське право і суміжні права” № 3793-ХІІ від 23.12.1993, Відомості Верховної Ради України, 1994, № 13, ст. 65

4. Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003, Відомості Верховної Ради України, 2003, №№ 40-44, ст. 356

Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” №851-IV від 22.05.2003, Голос України від 27.06.2003 -№119